

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu JUDr. Jaroslava Vlašína a soudců JUDr. Marie Součkové a JUDr. Milana Kamlacha v právní věci žalobce **Ing. K. K.**, zastoupeného JUDr. Irenou Strakovou, advokátkou se sídlem Žitná 45, Praha 1, proti žalované **České správě sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 28. 6. 2004 č. j. 2 Cad 27/2004 – 48,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II.** Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem ze dne 28. 6. 2004 zamítl Krajský soud v Českých Budějovicích žalobu žalobce proti rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení ze dne 10. 2. 2004 č. x. Krajský soud při posouzení věci vycházel z následujících skutečností:

Rozhodnutím České správy sociálního zabezpečení ze dne 10. 2. 2004 byla zamítnuta žádost žalobce ze dne 10. 12. 2003 o přiznání vyrovnávacího přídatku k důchodu vyplácenému Sociální pojišťovnou – ústředí v Bratislavě dle Smlouvy o sociálním zabezpečení mezi ČR a SR č. 228/1993 Sb. a dle zákona č. 155/1995 Sb. Svoje rozhodnutí odůvodnil správní orgán tím, že podle článku 20 odst. 1 Smlouvy se doby zaměstnání získané přede dnem rozdělení České a Slovenské federativní republiky považují za doby zaměstnání

toho smluvního státu, na jehož území měl zaměstnavatel občana sídlo ke dni rozdělení České a Slovenské federativní republiky, tj. k 31. 12. 1992 nebo naposledy před tímto dnem. Vzhledem k tomu, že zaměstnavatel žalobce měl ke dni 31. 12. 1992 sídlo ve Slovenské republice, považují se všechny doby zaměstnání získané před tímto datem za doby zaměstnání Slovenské republiky a k přiznání důchodu a jeho výplatě je příslušná Sociální pojišťovna – ústředí v Bratislavě. Tento orgán žalobci správně důchod přiznal a jeho výplatu nyní realizuje do České republiky. Současný zákon o důchodovém pojištění č. 155/1995 Sb. v platném znění ani Smlouva mezi ČR a SR o sociálním zabezpečení č. 228/1993 Sb. pojem vyrovnávacího přídatku neznají a tudíž se žádost žalobce zamítá. Dále k věci správní orgán uvedl, že rozhodnutím Nejvyššího soudu ČR č. j. 30 Cdo 120/98, kterým bylo zamítnuto dovolání ČSSZ proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 5. 9. 1997 č. j. 3 Cao 12/96 – 51 nebylo zrušeno žádné ustanovení zákona o důchodovém pojištění ani Smlouvy mezi ČR a SR o sociálním zabezpečení. Citované rozhodnutí soudu se týkalo konkrétního případu a nezavazuje ČSSZ k tomu, aby bylo aplikováno ve všech analogických případech, neboť soudní judikatura není v České republice pramenem práva. Mimoto toto rozhodnutí bylo vydáno v době, kdy ještě nebyla přijata novela čl. 10 Ústavy ČR týkající se vztahu vnitrostátního práva a mezinárodní smlouvy (ústavní zákon č. 395/2002 Sb.). Rovněž tak na případ žalobce nedopadají důsledky Nálezu Ústavního soudu ze dne 3. 6. 2003 sp. zn. II. ÚS 405/2002, protože ten řešil otázku použití Smlouvy ve vztahu k nároku občana na předčasný starobní důchod, který slovenské právní předpisy o sociálním zabezpečení do 31. 12. 2003 jako dávku důchodového zabezpečení neznaly.

V žalobě podané proti tomuto rozhodnutí žalobce namítal, že došlo ke zkrácení jeho individuálního nároku na důchodové zabezpečení podle zákona č. 100/1988 Sb. odvozeného z doby zaměstnání v bývalém Československu, tj. z doby od roku 1949 do 31. 12. 1992. Protože ke dni 26. 7. 1994 splnil všechny podmínky cit. zákonem požadované, mohl teoreticky požádat o přiznání starobního důchodu podle českých předpisů. Vzhledem k tomu, že použití Smlouvy mezi ČR a SR o sociálním zabezpečení mělo a má přednost před zákonem o sociálním zabezpečení (důchodovém pojištění) a Smlouva v článku 20 odst. 1 stanovila, který nositel zabezpečení, zda český nebo slovenský, započítá dobu zaměstnání získanou do roku 1992, bylo nepochybné, že starobní důchod bude přiznávat slovenská strana. Jinak by došlo k tomu, že za stejnou dobu zaměstnání by žalobce pobíral dva starobní důchody, což, jak uznává, není možné. Plnění podle Smlouvy ovšem neznamená, že vnitrostátní předpis neplatí (srovnej též zákon č. 100/1932 Sb. o vnitrostátní účinnosti mezinárodních sociálních smluv) a že se na obyvatele České republiky nevztahuje. Vyrovnávací přírůstek tedy není žádnou zvláštní důchodovou dávkou, je to výsledek důsledného provedení mezinárodně právně uznávané zásady pro aplikaci mezinárodních smluv a tou je zásada nepoškodit občana uzavřením mezistátní smlouvy, když nárok by byl vyšší podle vnitrostátních předpisů než podle smlouvy (srovnej též Nález Ústavního soudu publikovaný pod č. 164/1995 Sb. závazný pro všechny orgány a osoby). Konkrétně to v žalobcově případě znamená, že fiktivní důchod, který by mu náležel podle českých předpisů, tj. podle zákona č. 100/1988 Sb. za dobu od 26. 7. 1952 do 31. 12. 1992 za 40 roků zaměstnání v Československu by ke dni 26. 7. 1994 činil částku 2392 Kč + pevnou částku 420 Kč, celkově tedy 2812 Kč. Ke dni 1. 7. 2003 by činila fiktivní výše tohoto starobního důchodu po příslušných valorizacích podle českých předpisů částku cca 7050 Kč měsíčně. Výše slovenského důchodu k témuž datu činí 7719 Sk a, jak je patrné z kreditního avíza ze dne 7. 11. 2003, vyplácí se do České republiky ve výši 5883 Kč. Výše se mění podle aktuálního měnového kursu, např. v červenci roku 2002 to bylo pouze 4528 Kč, takže rozdíl mezi oběma částkami by činil přibližně 1100 Kč, což je právě zmíněný vyrovnávací přírůstek. Ať již ustanovení o vyrovnávacím přídatku či o rozdílu mezinárodní smlouvy obsahují

či nikoliv, je jeho přiznáním zajištěno, aby se dotyčné osobě dostalo alespoň takové výše důchodu, jaká by náležela bez uzavření sociální smlouvy. V tomto směru žalobce poukázal na výklad Nejvyššího soudu ČR obsažený v jeho stanovisku sp. zn. Cpj 232/73, rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 3. 1998 sp. zn. 30 Cdo 120/1998 ale i rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 6. 11. 2003 sp. zn. 2 Ads 15/2003 – 42. Všechna tato a další soudní rozhodnutí v konkrétních kauzách uvedenou zásadu respektují. Žalobce pak dále poukázal na nálezy Ústavního soudu ze dne 3. 6. 2003 č. j. II. ÚS 405/2002, podle něhož i mezinárodní smlouva musí být v souladu s ústavním pořádkem ČR, přičemž není rozhodující, že se v Ústavním soudem posuzované kauze jednalo o předčasný starobní důchod. Z toho žalobce dovodil, že žalovaný správní orgán postupuje při interpretaci Smlouvy v rozporu s ústavním pořádkem České republiky.

Z dávkového spisu žalovaného správního orgánu krajský soud zjistil, že žalobci byl rozhodnutím Sociální pojišťovny – ústředí v Bratislavě ze dne 21. 4. 1995 přiznán podle ust. § 21 zákona č. 100/88 Sb. od 1. 5. 1995 starobní důchod ve výši 3864 Kč. Z žádosti o důchod ze dne 3. 4. 1995 je zřejmé, že žalobce v této době žil v P. na Slovensku, kde také pracoval. Z přehledu dob zaměstnání vyplývá, že žalobce po ukončení studia na Vysoké škole lesnické a dřevařské ve Zvolenu pracoval pouze na Slovensku. Tak tomu bylo také ke dni rozdělení České a Slovenské federativní republiky. Žádost o přiznání vyrovnávacího přídatku ke starobnímu důchodu žalobce uplatnil u žalovaného správního orgánu dne 10. 6. 2003 s tím, že v důsledku nepříznivého dopadu rozdílného vývoje ekonomik České a Slovenské republiky je jeho starobní důchod vyplácený a poukazovaný slovenským nositelem pojištění po přepočtu na českou měnu hluboko pod hranici průměrného starobního důchodu stanoveného a vypláceného v České republice podle českých předpisů. Z potvrzení Obecního úřadu v J. ze dne 23. 3. 1998 krajský soud zjistil, že žalobce je občanem ČR a ode dne 26. 7. 1994 je hlášen k trvalému pobytu v ČR. Ze záznamu slovenského nositele pojištění pak vyplývá, že žalobci je starobní důchod do České republiky poukazován od května roku 1997. K námitkám žalobce obsaženým v jeho žalobě pak krajský soud uvedl, že podle článku 10 Ústavy České republiky č. 1/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 395/2001 Sb. vyhlášené mezinárodní smlouvy k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána, jsou součástí právní řádu. Stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva. Na případ žalobce pak dopadá Smlouva mezi Českou a Slovenskou republikou o sociálním zabezpečení, která byla publikována ve Sbírce zákonů pod č. 228/1993 Sb. Podle článku 20 odst. 1 Smlouvy se doby zabezpečení získané přede dnem rozdělení České a Slovenské federativní republiky považují za doby zabezpečení toho smluvního státu, na jehož území měl zaměstnavatel občana sídlo ke dni rozdělení ČSFR nebo naposledy před tímto dnem. Tato úprava vycházející z územního principu neumožňuje na doby pojištění, které získal žalobce ke dni rozdělení ČSFR, pohlížet jinak než jako na dobu slovenskou. Nelze proto přisvědčit žalobci, že ke dni 26. 7. 1994 splňoval všechny podmínky požadované zákonem č. 100/1988 Sb. také pro přiznání starobního důchodu podle českých předpisů a nelze žalobci přisvědčit ani v tvrzení, že nepřiznáním vyrovnávacího přídatku došlo ke zkrácení jeho práva individuálního nároku na důchodové zabezpečení. Smlouva ani zákon č. 100/1988 Sb., či současně platný zákon č. 155/1995 Sb. vyrovnávací přírůstek neznají a pokud vyrovnání rozdílů českých a slovenských důchodů vzniklých v důsledku devalvace slovenské koruny není předpisy upraveno, pak na takové finanční dorovnání není právní nárok. Pokud se žalobce k důkazu existence vyrovnávacího přídatku dovolává způsobu, kterým je rozdíl mezi fiktivním českým a reálným slovenským důchodem zjišťován pro účely řízení o odstranění tvrdosti Smlouvy, pak je nutno poznamenat, že dobrovolně, tedy bez právního nároku, může být poskytnuta dávka jakkoliv pojmenovaná a důkazem oprávněnosti požadavku na poskytnutí vyrovnávacího přídatku nemůže být skutečnost,

že přídavek lze stanovit jako rozdíl mezi slovenským důchodem a pro takový účel vypočteným fiktivním českým důchodem. Přisvědčit žalobci není možno ani v námitce, že tak, jak žalovaná vykládá a uplatňuje Smlouvu, diskriminuje ty své občany, kteří stejně jako ostatní pracovali v bývalém Československu, ale na území Slovenska, když naopak žalovaná vztahující se ustanovení Smlouvy v souzené věci interpretovala a aplikovala ústavně konformním způsobem, tedy tak, že Smlouva má přednost před vnitrostátním zákonem. Pokud smlouva postrádá ustanovení o užití vnitrostátního předpisu v případě, je-li to pro pojištěnce výhodné, pak nelze účinně argumentovat poukazem na skutečnost, že starobní důchod vyměřený podle českých předpisů by byl vyšší než důchod stanovený podle předpisů slovenských. Krajský soud tedy neshledal ze strany správního orgánu porušení zákona a žalobu v plném rozsahu zamítl.

V podané kasační stížnosti dovozoval žalobce (dále jen „stěžovatel“) nesprávné posouzení právní otázky, tedy důvod podle ust. § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Stěžovatel namítal, že v jeho případě došlo k nerespektování základní mezinárodně právně uznávané zásady pro aplikaci a interpretaci mezinárodních smluv závazné i pro Českou republiku a vyjádřené např. v článku 5 Evropské prozatímní dohody Rady Evropy o sociálním zabezpečení. Uzavření sociální smlouvy s cizím státem nemůže vést ke snížení výše nároku, ta musí odpovídat podle platných právních předpisů délce doby zaměstnání a výši příjmu oprávněné osoby. To, že Smlouva má přednost před zákonem neznamena, že neplatí zákon, jehož všechny podmínky stěžovatel splnil. Nikde ve Smlouvě není ustanovení o derogaci vnitrostátního předpisu. Pokud by byla Smlouva se Slovenskou republikou uzavírána za jiných okolností, jistě by nepostrádala obdobné ustanovení jaké má např. smlouva s Rakouskem v článku 32. Dle názoru stěžovatele krajský soud postrádá v zákoně či ve Smlouvě ustanovení, podle něhož by vyrovnávací přídavek náležel jako rozdíl mezi výší důchodu náležející podle česko - slovenské smlouvy o sociálním zabezpečení a výší důchodu, na který by měl pojištěnec nárok podle českých právních předpisů, přičemž další podmínkou vzniku nároku na takový rozdíl je trvalý pobyt v České republice. Soud tak setrval v rozporu s uznávanou praxí a s principy pro Českou republiku závazných mezinárodních smluv na pozitivně právním pojetí výkladu a použití práva v duchu hesla, co není psáno není dáno. Dle stěžovatele je na pováženou, že po mnoha desetiletích, kdy byl princip vztahu vnitrostátního předpisu a sociální mezinárodní smlouvy uznáván a prováděn, aniž byl jeho případný konkrétní výsledek – vyrovnávací přídavek nebo rozdíl – pozitivně vyjádřen v jakémkoliv právním předpise, některé soudy dnes takovou interpretaci neuznávají, a to v neprospěch svých vlastních spoluobčanů, se kterými nerovně zacházejí. Nejméně ode dne vyhlášení nálezu Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 405/02 přitom vědí, že správní orgán postupuje protiprávně a svými rozhodnutími způsobuje občanům škodu, o jejíž náhradu mohou žádat. Závěrem stěžovatel navrhl, aby rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 28. 6. 2004 byl zrušen a věc vrácena tomuto soudu k dalšímu řízení.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek krajského soudu v mezích stížních důvodů uplatněných v kasační stížnosti a po posouzení věci dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Úvodem Nejvyšší správní soud předesílá, že podle ust. § 2 s. ř. s. je úkolem soudů ve správním soudnictví poskytovat ochranu veřejným subjektivním právům fyzických nebo právnických osob způsobem stanoveným tímto zákonem a za podmínek stanovených tímto zákonem nebo zvláštním zákonem. V řízení o žalobách pak soudy posuzují zákonnost rozhodnutí orgánů veřejné správy, tedy především to, zda v průběhu správního řízení nedošlo ke zkrácení procesních práv účastníků, zda byl úplně a přesně zjištěn skutečný stav věci,

zda zjištěné skutečnosti byly subsumovány pod odpovídající právní normu a zda tato norma byla následně správně vyložena a aplikována, a to i s ohledem na limity obsažené v Ústavě České republiky a Listině základních práv a svobod, případně s ohledem na závazky, které pro Českou republiku vyplývají z uzavřených mezinárodních smluv. Z uvedených norem vyšší právní síly považuje Nejvyšší správní soud pro rozhodnutí ve věci za podstatné ustanovení čl. 2 odst. 3 a čl. 10 Ústavy a čl. 2 odst. 2 Listiny.

V daném případě stěžovatel nikterak nezpochybňoval skutkový stav zjištěný správním orgánem a namítal pouze nesprávné posouzení právní otázky. Ze skutkového stavu popsaného v napadeném správním rozhodnutí i v rozsudku krajského soudu proto Nejvyšší správní soud vycházel. Na tomto místě považuje pouze za potřebné zdůraznit některé pro rozhodnutí ve věci podstatné skutečnosti. Stěžovatel podal žádost o starobní důchod u Sociální pojišťovny pobočka P. dne 3. 4. 1995 a požadoval jeho přiznání ode dne 1. 5. 1995. Rozhodnutím Sociální pojišťovny, ústředí Bratislava ze dne 21. 4. 1995 byl stěžovateli přiznán podle ust. § 21 z. č. 100/1988 Zb. od požadovaného data starobní důchod ve výši 3864 Sk. Pro nárok na důchod mu byla započtena doba celkově 44 roků, pro výpočet výše důchodu pak bylo rozhodných 42 roků. Z žádosti o důchod vyplývá, že veškerou tuto dobu získal stěžovatel výkonem zaměstnání či činnostmi naroveň postavenými ve Slovenské republice. Ke dni vzniku nároku na dávku měl také stěžovatel ve Slovenské republice bydliště, konkrétně v P., E. 17/1. S ohledem na uvedené skutečnosti byl stěžovateli slovenským nositelem pojištění přiznán důchod výhradně podle vnitrostátních slovenských předpisů bez odkazu na ustanovení Smlouvy mezi ČR a SR o sociálním zabezpečení. Žádost o přiznání vyrovnávacího příspěvku byla stěžovatelem podána dne 7. 6. 2003, opakovaně pak dne 10. 12. 2003.

Podstatou stěžovatelových námitek je tvrzení, že správní orgán a následně krajský soud nerespektovaly při posuzování jeho nároku mezinárodně uznávanou zásadu, že uzavření mezinárodní smlouvy na poli sociálního zabezpečení nemůže vést ke krácení nároku, který by vznikl oprávněné osobě podle vnitrostátních předpisů. Ten musí odpovídat délce doby zaměstnání a výši příjmu. Přednost smlouvy před zákonem neznamená, že neplatí zákon, jehož všechny podmínky stěžovatel splnil. Stěžovatel z toho dovozuje, že kromě důchodu přiznaného ve Slovenské republice má nárok na dorovnání poskytované nositelem pojištění v České republice odpovídající rozdílu mezi výší fiktivního českého a reálné pobíraného slovenského starobního důchodu. Nejvyšší správní soud právní názor stěžovatele nesdílí a poukazuje přitom především na podrobné a výstižné odůvodnění rozsudku krajského soudu. K věci samé doplňuje toliko následující:

Zákon č. 100/1932 Sb., na nějž stěžovatel v kasační stížnosti poukazuje, ve svém ustanovení § 1 uvádí, že ustanovení mezinárodních smluv o sociálním pojištění, vyhlášených ve Sbírce zákonů a nařízení, mají po dobu své mezinárodní účinnosti též účinnost vnitrostátní. Vyplývá z něj tedy pouze, že mezinárodní smlouvu je nutno vzít v úvahu jako kterýkoliv jiný předpis při výběru, výkladu a aplikaci právní normy na zjištěný skutkový stav. Cit. zákon sám nestanoví prioritu mezinárodní smlouvy před vnitrostátním zákonodárstvím, zároveň však ani možnost použít mezinárodní smlouvu a vnitrostátní předpis paralelně. Tyto otázky byly do účinnosti ústavního zákona č. 395/2001 Sb. řešeny jen judikaturou. Soudy všech stupňů se zabývaly především případy, kdy na otázku hodnocení dob pojištění pro vznik nároku na starobní důchod dopadala jak mezinárodní smlouva (konkrétně čl. 20 Smlouvy mezi ČR a SR o sociálním zabezpečení), tak, vzhledem ke stejné právní síle, i vnitrostátní předpis (ust. § 8 z. č. 100/1988 Sb., případně § 13 z. č. 155/1995 Sb.). Výsledky dlouholetého rozhodování krajských soudů, Vrchního soudu v Praze, Nejvyššího soudu ČR i Nejvyššího

správního soudu, byly shrnuty v rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 6. 11. 2003 č. j. 3 Ads 15/2003 - 39 uveřejněném ve Sbírce rozhodnutí Nejvyššího správního soudu č. 6/2004 pod č. 230. Podle právní věty z tohoto rozsudku vzešlé Smlouva mezi ČR a SR o sociálním zabezpečení uveřejněná pod č. 228/1993 Sb. není smlouvou podle čl. 10 Ústavy ČR ve znění účinném před 1. 6. 2002 a nebyla tedy do uvedeného data bezprostředně závazná s předností před zákonem. Při stanovení výše dávek důchodového pojištění, na něž vznikl nárok před 1. 6. 2002, je proto nutno zkoumat, zda je pro pojištěnce výhodnější výpočet podle uvedené smlouvy či podle vnitrostátních (českých) předpisů. Uvedené pravidlo však platí pouze za podmínky, že nárok na dávku by pojištěnci vznikl jen s přihlédnutím k dobám pojištění získaným na území ČR. Tento právní názor byl pak v části temporálních účinků vyplývajících z cit. novely Ústavy ČR upřesněn rozsudkem rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 10. 2005 č. j.3 Ads 2/2003 – 112, který byl schválen k publikaci ve Sbírce rozhodnutí Nejvyššího správního soudu na zasedání pléna dne 16. 2. 2006 pod č. Ej 468/2005. Právní věta tohoto rozsudku deklaruje, že dnem účinnosti ústavního zákona č. 395/2001 Sb., kterým se mění Ústava ČR a jímž byla stanovena priorita vyhlášených mezinárodních smluv, k jejichž ratifikaci dal souhlas Parlament, před zákonem (čl. 10 Ústavy ČR), již pominula možnost porovnávání důchodových nároků pojištěnců podle mezinárodní smlouvy a vnitrostátních předpisů. Ode dne 1. 6. 2002 tak lze hodnotit pojištěnci dobu zabezpečení získanou na území bývalé ČSFR jen podle čl. 20 Smlouvy mezi ČR a SR o sociálním zabezpečení inkorporovaného ode dne 1. 5. 2004 též do oddílu 44 přílohy č. III. Nařízení rady (ES) č. 1408/71. Uvedený právní názor rozšířeného senátu je vzhledem ke své sjednocovací funkci závazný i pro další rozhodování Nejvyššího správního soudu. o stejných otázkách. Stěžovateli tedy nevznikl nárok na „vyrovnávací příspěvek ke starobnímu důchodu“ z následujících důvodů :

- 1) Vyrovnávací příspěvek není jako samostatná dávka upraven žádným předpisem vnitrostátního práva ani Smlouvou mezi ČR a SR o sociálním zabezpečení. Zde se uplatní první z výše cit. ústavních limit zakotvená v čl. 2 odst.3 Ústavy a čl. 2 odst.2 Listiny dle níž lze státní moc uplatňovat jen v případech a mezích stanovených zákonem a pouze způsobem stanoveným zákonem. Jestliže základní povinností správního soudu je posuzovat zákonnost rozhodnutí orgánů státní správy, přičemž žádný zákon podmínky pro přiznání vyrovnávacího příspěvku neupravuje, pak zde není ani žádný zákon, který by mohl správní orgán při svém rozhodování porušit a před jehož porušením by správní soud mohl stěžovateli poskytnout ochranu. Správní soud v takovém případě nemůže nerespektovat příslušné články Ústavy ČR a Listiny a uložit správnímu orgánu, aby přiznal stěžovateli dávku bez zákonného podkladu v oblasti hmotně právní i procesní a to ani za situace, kdy je stěžovatel subjektivně přesvědčen, že by se tak mělo stát s ohledem na znění jiných mezinárodních smluv, které Česká republika uzavřela.
- 2) Není-li vyrovnávací příspěvek samostatnou dávkou, lze na něj nahlížet pouze jako na formu poskytování části starobního důchodu. V takovém případě by však stěžovatel musel splnit podmínky nároku na starobní důchod z českého systému pojištění. Věkovou podmínku nároku na starobní důchod splnil stěžovatel ještě za účinnosti z. č. 100/1988 Sb. dne 25. 6. 1994. K uvedenému dni však nesplnil podmínku potřebné doby zaměstnání, která činila 25 let. Na hodnocení dob zabezpečení získaných stěžovatelem totiž dopadá čl. 20 Smlouvy mezi ČR a SR o sociálním zabezpečení a všechny tyto doby jsou tak dobami zabezpečení Slovenské republiky. V českém systému pojištění stěžovatel žádnou dobu nezískal. Ustanovení čl. 20 Smlouvy přitom v době rozhodování správního orgánu bylo s ohledem na znění

čl. 10 Ústavy ČR jedinou normou, kterou bylo možno v dané věci aplikovat (viz. cit. rozhodnutí rozšířeného senátu.). Lze tedy shrnout, že podmínky nároku na starobní důchod z českého systému pojištění stěžovatel nesplnil.

Nejvyšší správní soud považuje dále za nutné zdůraznit, že stěžovatel by nesplnil podmínku potřebné doby zaměstnání ani v případě, že by na hodnocení dob byla aplikována výše uvedená starší judikatura. Ta totiž řešila pouze případy, kdy docházelo ke kolizi kritérií pro hodnocení dob zaměstnání získaných do rozpadu společného státu podle čl. 20 Smlouvy mezi ČR a SR o sociálním zabezpečení a podle obecných předpisů, konkrétně podle § 8 z. č. 100/1988 Sb., návazně též § 13 z. č. 155/1995 Sb. Prve uvedená norma totiž stanoví jako rozhodující skutečnost pro posouzení, zda se jedná o dobu získanou v českém či slovenském systému zabezpečení, sídlo zaměstnavatele k 31. 12. 1992. Obecné předpisy pak tuto otázku řeší v závislosti na místu výkonu zaměstnání, které zakládalo účast na nemocenském pojištění, v celém průběhu pojištění. U stěžovatele však k žádné kolizi uvedených kritérií nedošlo. Stěžovatel získal veškerou dobu zabezpečení výkonem zaměstnání či naroven postavených činností na území dnešní Slovenské republiky a taktéž jeho zaměstnavatel měl k 31. 12. 1992 sídlo na území Slovenské republiky. Podle jakéhokoliv zákonného kritéria, ať již je obsaženo v mezinárodní smlouvě či vnitrostátním předpisu, je tedy jeho veškerá doba zabezpečení dobou získanou ve slovenském systému zabezpečení (pojištění). Tomu ostatně odpovídá i skutečnost, že slovenský nositel pojištění přiznal stěžovateli starobní důchod výhradně podle vnitrostátních slovenských předpisů, aniž vůbec považoval za nutné argumentovat ustanoveními Smlouvy. Pokud by tedy měl stěžovatel získat potřebnou dobu zaměstnání (pojištění) pro vznik nároku na starobní důchod i z českého systému pojištění, bylo by nutno tuto stěžovatelem získanou dobu započítat podruhé. To by vedlo ve svém výsledku k absurdnímu závěru, že doba zaměstnání (pojištění) získaná stěžovatelem do 31. 12. 1992 je dobou započitatelnou současně jak ve slovenském, tak i v českém systému pojištění, a to podle vnitrostátních předpisů obou států s důsledkem vzniku nároku na dávku v obou systémech pojištění. Byť stěžovatel v obecné rovině možnost takového závěru popírá a sám jej označuje za nemožný, pro konkrétní posouzení svého důchodového nároku se právě takového posouzení domáhá. Nic na tom nemění skutečnost, že výši takto přiznaného důchodu navrhuje upravit na rozdíl mezi českým a slovenským starobním důchodem ve formě tzv. vyrovnávacího příspěvku.

V tomto kontextu považuje Nejvyšší správní soud za zcela nepřiléhavý stěžovatelův odkaz na nálezy Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 405/02 ze dne 3. 6. 2003, neboť zde byl řešen případ skutkově i právně diametrálně odlišný. Zatímco v daném případě má stěžovatel nárok na starobní důchod ze slovenského systému pojištění a otázkou, kterou posuzoval správní orgán a posuzuje i soud, je, zda mu vznikl nárok na důchod i z českého systému pojištění, v předchozí věci šlo naopak o případ, kdy žadateli byl přiznán starobní důchod z českého systému pojištění, zatímco na Slovensku mu ještě nárok na důchod nevznikl. Posuzována tedy byla pouze výše přiznaného důchodu, aniž byl sporný nárok, a Ústavní soud se v předmětném nálezu vyjadřoval k ústavně právním mezím aplikace ust. § 61 z. č. 155/1995 Sb. Nejvyšší správní soud připomíná, že toto ustanovení je normou upravující výpočet výše důchodu za situace, kdy podle mezinárodní smlouvy dochází k tzv. dílení důchodu s ohledem na poměr dob získaných v jednotlivých smluvních státech. Ústavní soud zde ve vztahu ke Smlouvě mezi ČR a SR o sociálním zabezpečení dovodil, že na dobu

zabezpečení získanou na Slovensku do 31. 12. 1992 nelze pohlížet jako na dobu získanou v cizině a pro výši důchodu je nutno ji započíst, přičemž v pozdějších nálezech (např. III. ÚS 252/04) na tento nález navazujících expresis verbis vyjádřil i zásadu, že je přitom nutno respektovat částku důchodu pobíraného v souladu se Smlouvou od druhé smluvní strany tak, aby nedošlo k duplicitnímu pobírání dvou důchodů stejného typu přiznaných ze stejného důvodu od dvou různých nositelů pojištění. Z úřední činnosti je Nejvyššímu správnímu soudu známo, že nositel pojištění uvedený názor beze zbytku realizoval a přiznal tehdejšímu stěžovateli starobní důchod ve výši odpovídající zápočtu veškeré doby zabezpečení (pojištění) získané do 31. 12. 1992, po splnění podmínek nároku na starobní důchod ze slovenského systému pojištění pak výši českého starobního důchodu v souladu s ust. § 61 z. č.155/1995 Sb. opět podílčil. Jak je vidět z předchozího, nelze pro stěžovatele z cit. nálezu Ústavního soudu ničeho vytěžit. Stěžovatel nemá žádnou nezhodnocenou dobu zabezpečení (pojištění), kterou by mu bylo možno započíst pro nárok na starobní důchod z českého systému pojištění a podmínky nároku nesplňuje ani podle českých vnitrostátních předpisů, ani při použití čl. 11 odst.3 Smlouvy.

S ohledem na výše uvedené nesdílí Nejvyšší správní soud ani názor stěžovatele, podle něhož napadeným správním rozhodnutím došlo k porušení mezinárodně uznávané zásady, že uzavřením mezinárodní smlouvy nesmí dojít ke krácení důchodového nároku podle vnitrostátních předpisů, kdy ten musí vždy odpovídat délce doby zaměstnání a výši příjmu. Jak bylo již podrobně rozvedeno v předchozím textu, stěžovateli pro výši starobního důchodu byla započtena veškerá získaná doba zaměstnání i dosažený příjem. Skutečnost, že se tak stalo podle vnitrostátních slovenských předpisů a nikoliv českých jistě porušením uvedené zásady není. Mezinárodní smlouva pak do hodnocení dob pojištění a jejich příslušnosti do slovenského systému pojištění žádnou korekci nevnesla.

- 3) Závěrem považuje Nejvyšší správní soud za vhodné vyjádřit se pro úplnost nejen k formálně právní, ale i k faktické podstatě stěžovatelových námitek. Z jeho tvrzení obsažených v žalobě je totiž zřejmé, že svůj nárok na tzv. vyrovnávací příspěvek neodvozuje ani tak z rozdílné právní úpravy hodnocení dob pojištění podle Smlouvy mezi ČR a SR o sociálním zabezpečení a podle vnitrostátních předpisů, jež by způsobila, že mu byl přiznan starobní důchod slovenský místo českého, ale z rozdílného kursu české a slovenské koruny, který ve svém důsledku vede ke snížení reálné hodnoty starobního důchodu přiznaného slovenským nositelem pojištění. Nominálně je přitom slovenský starobní důchod dle tvrzení stěžovatele dokonce vyšší, než vypočtený fiktivní důchod český. Zde ovšem zákonem vymezený prostor pro jakékoliv plnění ze strany českého nositele pojištění chybí. Smlouva mezi ČR a SR o sociálním zabezpečení byla uzavřena ještě před rozpadem společného státu představiteli členských republik bývalé ČSFR a po 31. 12. 1992 schválena parlamenty obou nástupnických států. Prováděna byla již s účinností od 1. 1. 1993 v dohodnutých podmínkách společné měnové a celní unie, a tudíž neobsahuje žádné ustanovení o tzv. vyrovnávacích příspěvcích. Jestliže v pozdějším období došlo k rozdílnému společenskému i ekonomickému vývoji v obou nástupnických státech bývalé federace a v důsledku toho i ke změně měnové unie a k poklesu kursu slovenské koruny vůči koruně české, nevzniká podle žádného právního předpisu České republiky a jejímu nositeli pojištění povinnost takovéto důsledky pojištěncům bývalé federace pobírajícím slovenské důchody kompenzovat. To se týká i skupiny

pojištěnců, kteří obdobně jako stěžovatel přesídlili ze Slovenské republiky do České republiky a obdrželi české občanství. Tyto skutečnosti totiž na posouzení otázky, zda jim vznikl nárok na dávku z českého systému pojištění, nemají žádný vliv.

Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že napadený rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích je zákonný, proto kasační stížnost podle ust. § 110 odst.1 s. ř. s. zamítl.

Stěžovatel neměl ve věci úspěch, správní orgán ze zákona nemá právo na náhradu nákladů řízení, Nejvyšší správní soud proto rozhodl tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení (§ 60 odst.1 a 2 s. ř. s. ve spojení s ust. § 120 s. ř. s.).

P o u ě n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3 s. ř. s.).

V Brně dne 22. února 2006

JUDr. Jaroslav Vlašín
předseda senátu

